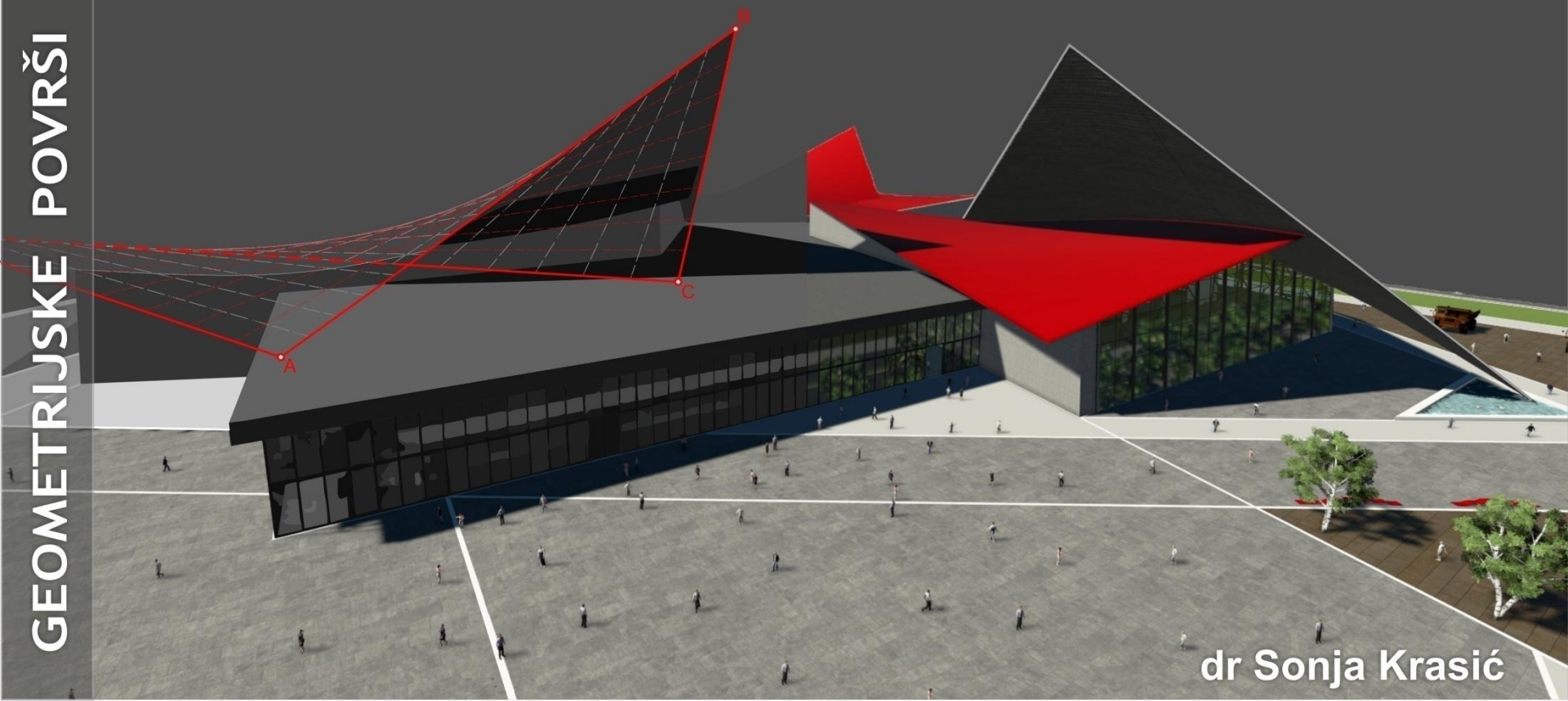

I PREDAVANJE

KLASIFIKACIJA POVRŠI I NJIHOVE OSNOVNE KARAKTERISTIKE

GEOMETRIJSKE POVRŠI U ARHITEKTURI

IV semestar integrisanih akademskih studija arhitekture

Fond časova: 1+1

Broj predavanja: 12

Broj vežbi: 12

Literatura:

Krasić S.: **Geometrijske površi u arhitekturi**, Građevinsko-arhitektonski fakultet, Niš, 2012.

Anagnosti P.: **Nacrtna geometrija**, Naučna knjiga, Beograd, 1981.

Asensi F.I.: **Geometria descriptiva superior y aplicada**, Editorial dossat. S.A. Madrid, 1975.

Brauner H., Kicking W.: **Geometrija u graditeljstvu**, Školska knjiga, Zagreb, 1980.

Dančević D.: **Konstruktivni sistemi**, Građevinski fakultet, Niš, 1978.

Dovniković L.: **Teorija krivih i površi**, Arhitektonski fakultet, Beograd, 1992.

Đurović V.: **Nacrtna geometrija**, Naučna knjiga, Beograd, 1963.

Гордон В.О., Семенцов М.А., Огиевский: **Курс начертательной геометрии**, Наука, Москва, 1988.

Honenberg F.: **Konstruktivna geometrija u tehnici**, Građevinska knjiga, Beograd, 1966.

Marković M.: **Nacrtna geometrija**, Građevinsko-arhitektonski fakultet, Niš, 1998.

Nestorović M.: **Konstruktivni sistemi**, Arhitektonski fakultet, Beograd, 2000.

Sbutega V.: **Sintetička geometrija**, skripta sa postdiplomskih studija

Sbutega V.: **Nacrtna geometrija**, Naučna knjiga Beograd, 1971.

Časopisi:

TA 309, DBZ, DB, Detail...

Sajtovi:

<http://www.arh.bg.ac.rs>- Poliedri - predavanja dr Ljiljana Petruševski, Arhitektonski fakultet, Beograd

<http://www.wikipedia.org/>, <http://www.javaview.de/demo/PaPlatonic.html> ,

<http://mathworld.wolfram.com>, [http:// ArchDaily](http://ArchDaily), <http://www.prefa.com> ., <http://www.alcoa.com>,

<http://www.baucolleg.de>, <http://www.warema.de>, <http://www.zumtobel.com>, <http://www.erco.com>,

<http://www.diedrahtweber.com> 16.06.2011.

GEOMETRIJSKE POVRŠI U ARHITEKTURI

KLASIFIKACIJA POVRŠI I NJIHOVE OSNOVNE KARAKTERISTIKE

POVRŠI

Glavna podela:

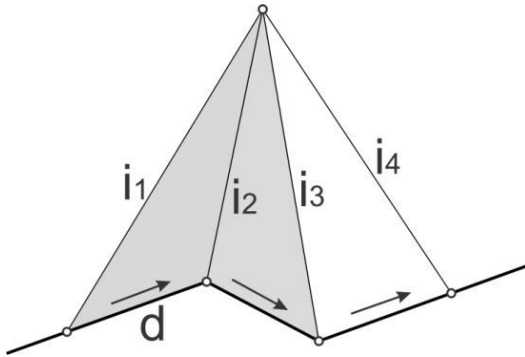
POVRŠI	EMPIRIJSKE	GRAFIČKE		
	ZAKONOMERNE	ANALITIČKE	ALGEBARSKÉ	
		GEOMETRIJSKE		TRANSCEDENTNE

Geometrijske površi - nastaju kretanjem jedne linije po drugoj (**kinematičke**)

- **vodilja (direktrisa)** - linija **d** (prava ili kriva)
- **izvodnica (generatrisa)** - linija **i** (prava ili kriva)

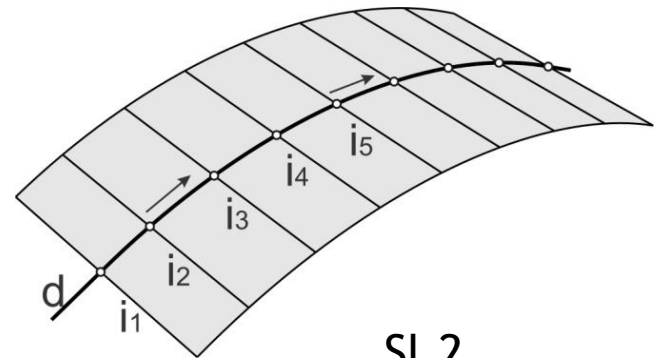
POVRŠI

rogljasta, pravoizvodna površ

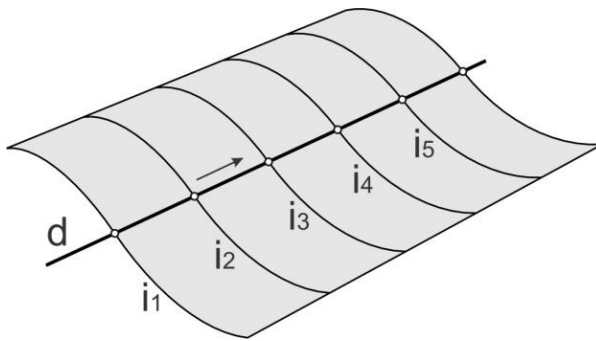
Sl.1

pravoizvodna, jednostruko zakrivljena površ

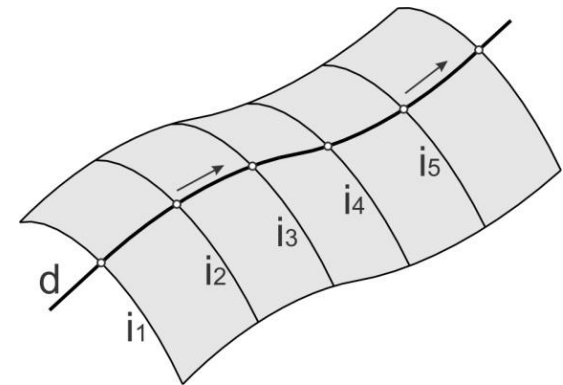
Sl.2

obla, jednostruko zakrivljena površ

Sl.3

dvostruko zakrivljena površ

Sl.4

POVRŠI

Kinematičke površi prema tipu kretanja izvodnice **i** po vodilji **d** dele se na:

- translacione površi
- rotacione površi
- zavojne površi

Empirijske površi - zadaju se nizom podudarnih i sličnih krivih

Tela - zatvorene površi:

- obla
- rogljasta

Glavna podela površi u tehničkoj praksi

GEOMETRIJSKE POVRŠI (Zakonomerne)				GRAFIČKE POVRŠI (Topografske)		
PRAVOIZVODNE POVRŠI				DVOSTRUKO ZAKRIVLJENE POVRŠI		
RAZVOJNE		NERAZVOJNE		OPŠTE POVRŠI	OBRTNE POVRŠI	KLIZNE POVRŠI
POLIEDARSKÉ POVRŠI	JEDNOSTRUKO ZAKRIVLJENE POVRŠI	JEDNOSTRUKO-IZVODNE POVRŠI	DVOSTRUKO-IZVODNE POVRŠI			

GEOMETRIJSKE POVRŠI U ARHITEKTURI

I PRAVOIZVODNE POVRŠI

I.1. RAZVOJNE:

I.1.1. POLIEDARSKE

I.1.1.1. Pravični poliedri

I.1.1.2. Piramide i prizme

I.1.2. JEDNOSTRUKO-ZAKRIVLJENE

I.1.2.1. Konusi i oblice

I.1.2.2. Konvolutne površi

I.2. NERAZVOJNE:

I.2.1. JEDNOSTRUKO-IZVODNE

I.2.1.1. Helikoidi

I.2.1.2. Cilindroidi

I.2.1.3. Konoidi

I.2.1.4. Tetroidi

I.2.2. DVOSTRUKO-IZVODNE

I.2.2.1. Jednograni obrtni hiperboloid

I.2.2.2. Jednograni eliptični hiperboloid

I.2.2.3. Hiperbolički paraboloid

II DVOSTRUKO ZAKRIVLJENE POVRŠI

II.1. OPŠTE POVRŠI

II.1.1. LOPTA (SFERA)

II.1.2. ELIPSOID

II.1.3. PARABOLOID

II.1.4. DVOGRANI HIPERBOLOID

II.2. OBRRTNE POVRŠI

II.2.1. OPŠTE

II.2.2. TORUSI

II.3. KLIZNE (TRANSLACIJSKE) POVRŠI

PRIMENA GEOMETRIJSKIH POVRŠI U ARHITEKTURI KROZ ISTORIJU

Primena u arhitekturi

Sl.1 **Stambeno naselje** iz doba Neolita

Sl.2 **Maču Pikču**, sveti grad Inka

Sl.1 **Kompleks piramida u Gizi** kod Kaira, izgrađene su između 2570. i 1500. p.n.e, prave, pravilne, četverostrane **piramide**

Sl.1 Sneferova piramida, Dašur, 2600.p.n.e. izlomljeni oblik piramide

Sl.2 Džoserova piramida, Egipat, 2700.p.n.e. stepenasta piramida

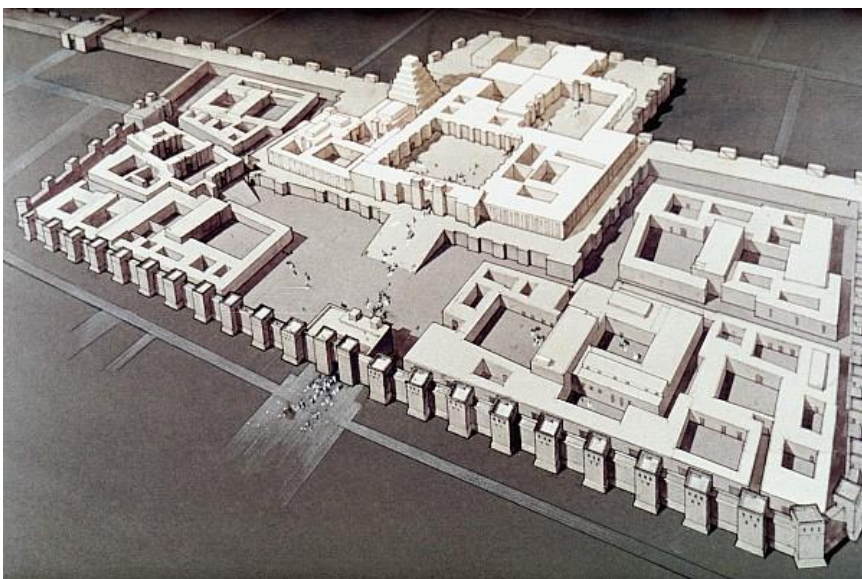

Sl.1 **Hram Horus** u Edfu,
237. - 57. p.n.e, **prizma**

Sl.2 **Medinet Habu Tvrđava**,
Rameses III, 1185. -
1153.p.n.e, **prizma**

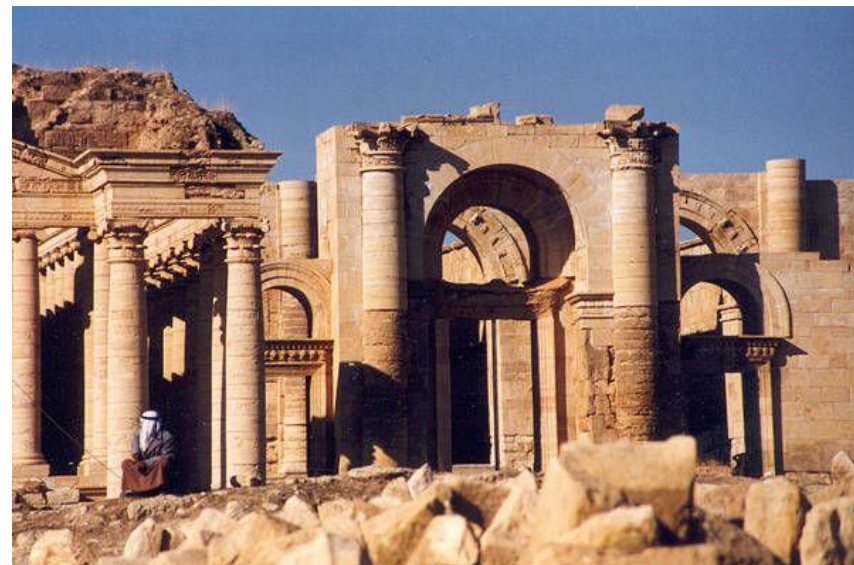
Sl.1 **Palata Dur-Šarukin**, Sargon II
Assyria, 706. p.n.e, **prizma**

Sl.2 **Rekonstrukcija zigurata** iz
Uruka, oko 3500.-3000. p.n.e,
zarubljena piramida

Sl.1 **Dariusova palata** u Persepolju, 522.- 486.p.n.e, **prizma**

Sl.2 **Hatra u Iraku**, III- I vek p.n.e, verski i trgovački centar, **svod** od horizontalnih oblica

Sl.1 **Hram beli konj**, prvi zvanični budistički hram, Lijang, Henan, Kina, 67.n.e, **prizma**

Sl.3 **Model dve kule**, tokom dinastije Han, II. p. n. e. do II. v. n.e, korišćene u religiozne svrhe, **prizma**

Sl.2 **Weijang palata**, Han Dinastija, Chang'an, Kina, 200.p.n.e, **prizma**

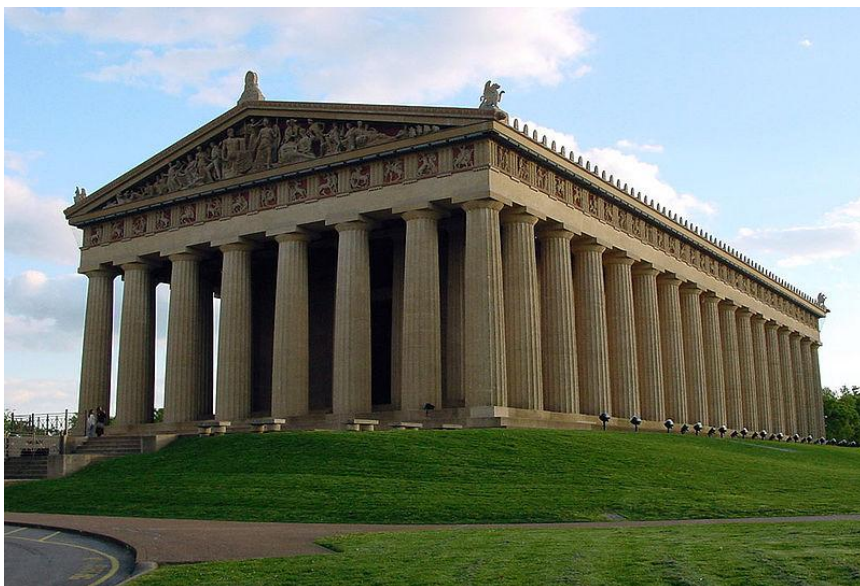

Sl.1 Rekonstruisane **Late Jajoi** uzdignute spratne zgrade, Jošinogari, Japan, 300 p.n.e. do 300 n.e, **prizma**

Sl.2 **Sumioši Taiša svetilište**, Osaka, Japan, III vek p.n.e, **prizma**

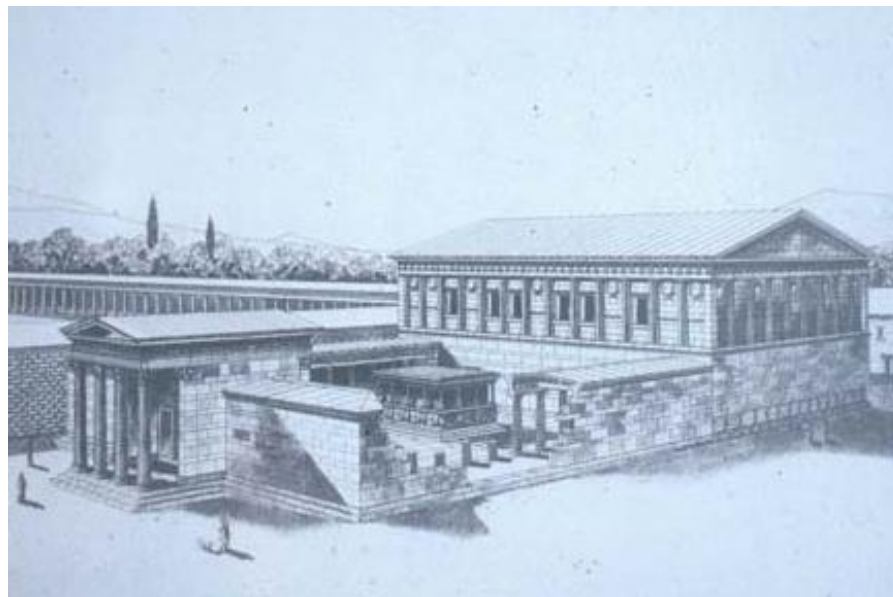
Sl.1 **Partenon**, Atinski akropolj, Grčka, V vek p.n.e, **prizma**

Sl.2 **Pozorište u Epidauru**, Grčka, IV vek p.n.e, **obrnuti konus**

Sl.1 **Delfi Stadion**, Fokis, Grčka, V vek p.n.e, **obrnuti konus**

Sl.2 **Gimnazion**, Milet, Grčka, V vek p.n.e, **prizma**

Sl.1 **Panteon**, Rim, Italija,
31. p.n.e, **oblica** i **sferna**
kupola

Sl.2 **Coloseum**, Rim,
amfiteatar, I vek p.n.e, **oblica**

RIM

Sl.1 **Hadrianov mauzolej**,
Rim, Italija, 135.-
139.n.e, **oblica**

Sl.2 **Circus Maximus**, Rim,
Italija, hipodrom, 221. p.n.e,
obrnuti konus

Sl.1 Crkva Sveti Apolinare u Klasi, Ravenna, Italija, 549.g, prizma

Sl.2 Crkva Aja Sofija, Konstantinopolj, Turska, 537.g, prizma i sferna kupola

Sl.1 **Katedrala**, Piza, Italija, XII vek n.e, **prizma**

Sl.2 **Crkva Notr-Dam-Grand**, Poatje, Francuska, 924.g, **prizma**

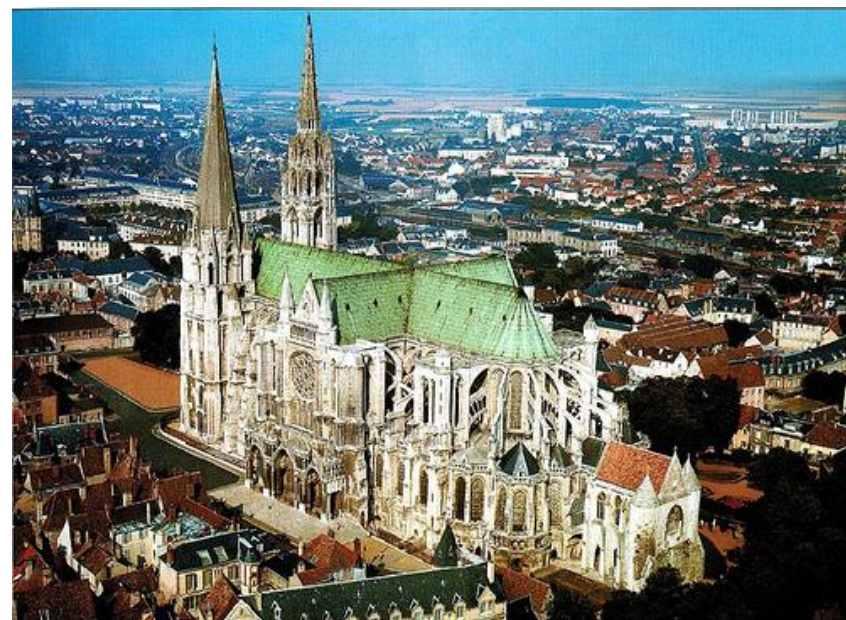
Sl.1 **Sveti Nikola**
Rotonda (Rotunda św.
Mikołaja), Šćećin,
Poljska, 1496.g,
oblica i konus

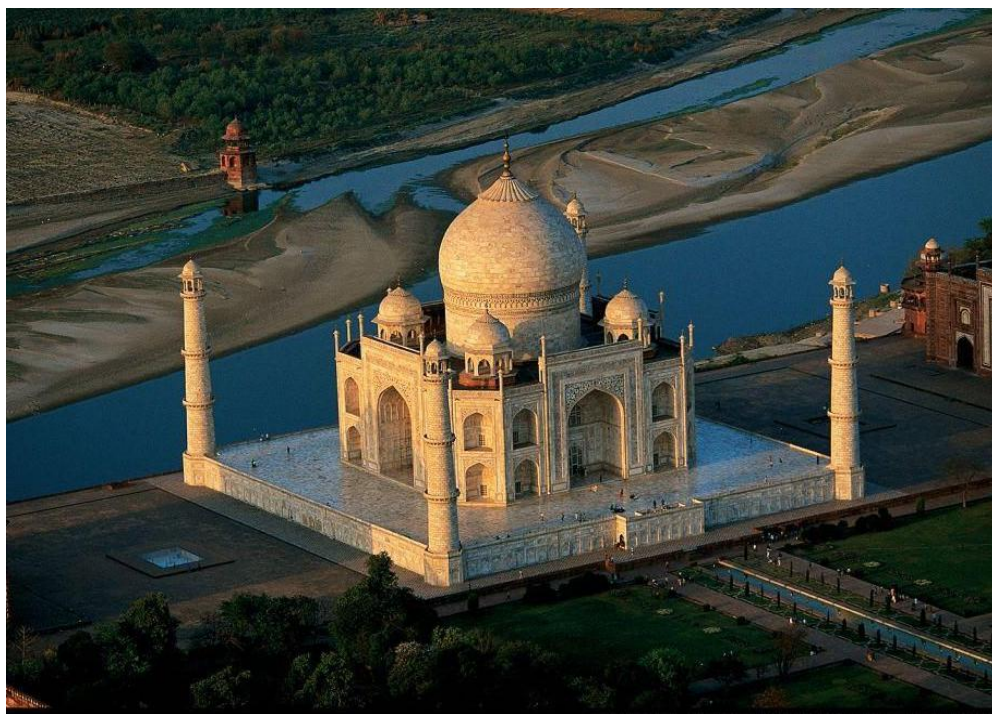

Sl.1 **Katedrala Notre-Dame**, Pariz, Francuska, 1163.- 1345.g, **prizma**

Sl.2 **Katedrala Šartr**, Šartr, Francuska, 1194.-1260.g, **prizma**

Sl.1 **Tadž Mahal**, Agra, Indija, XVII vek n.e, **prizma i kupola**

Sl.2 **Spiralni Minaret**, Samara, Irak, 836.g, **zavojne površi**

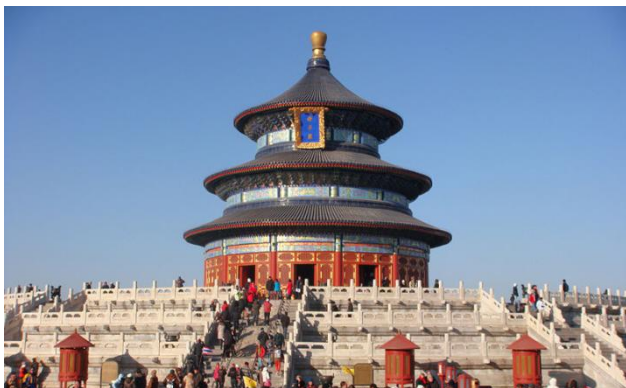

AZIJA
KINA

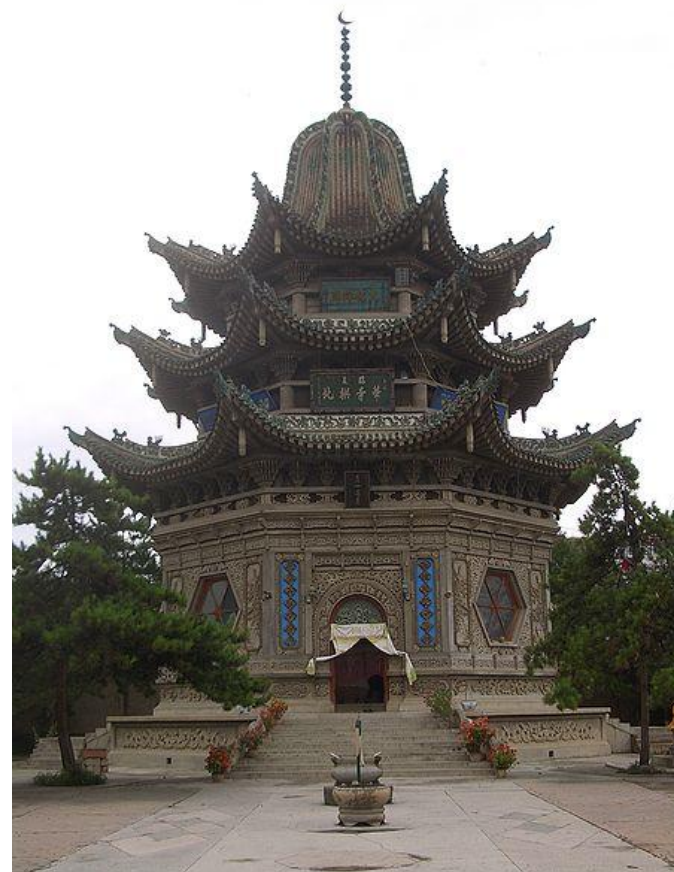
Primena u arhitekturi

Sl.1 **Palata Zabranjeni grad**, Peking, Kina, 1406-1420.g, **prizma**

Sl.2 **Nebeski hram**, Peking, Kina, 1420.g, **oblica**

Sl.3 **Mauzolej sufija Ma Laichi**, Linkcija, Kina, 1766.g, **prizma i hiperbolički paraboloid**

Sl.1 **Kondo pagoda**, Ikaruga,
Nara, Japan,
VII vek n.e, **prizma** i
hiperbolički paraboloid

Sl.2 **Zlatni hram**, Toshodai-
ji, Nara, Japan, VIII vek n.e,
prizma, and **hiperbolički**
paraboloid

Sl.1 **Kofukuji Hram**, Nara,
Japan, 730. A.D,
prizma i hiperbolički
paraboloid

Sl.2 **Himeji zamak**, Japan
rani XVII vek n.e, **prizma i**
hiperbolički paraboloid

ARHITEKTURA NOVOG VEKA

Primena u arhitekturi

EVROPA
STILOVI

- **renesansa** XIV, XV i XVI vek
- **barok, klasicizam** XVII i XVIII vek
- **novi klasicizam, romantizam, eklekticizam**
XIX vek
- **moderna** XX vek

ARHITEKTURA NOVOG VEKA

Primena u arhitekturi

EVROPA

MODERNA I SAVREMENA

Novi materijali - složeni geometrijski oblici

- armirani i prednapregnuti beton
- čelik
- lamelirano drvo
- staklo

Jedinstvena autorska, arhitektonska dela

ARHITEKTURA NOVOG VEKA

Primena u arhitekturi

EVROPA
RENEŠANSA

Univerzalni umetnici, slikari, vajari, arhitektae, matematičari, pronalazači:

Leonardo da Vinči

Mikelandelo

Rafael

Najpoznatije arhitektae:

Bruneleski

Alberti

Bramante

Italija - Firenca, Venecija i Rim

Severna Evropa - Francuska, Holandija, Nemačka, Engleska

ARHITEKTURA NOVOG VEKA

Primena u arhitekturi

EVROPA
RENEŠANSA

Faze i poznate arhitekta u **Italiji** u doba renesanse:

- **rana renesansa - Brunelleski i Alberti**
- **cvetni period - Bramante, Mikelandelo, Perudi i G. Da Sangalo**
- **pozno doba - A. Paladio, G. Vazari, A. Lipi i G. Dela Porta**

Jednostavni geometrijski oblici najčešće korišćeni:
prizma, vertikalna oblica, sferna i paraboloidna kupola, konus

Materijali korišćeni: **kamen, opeka i malter, mermer**

EVROPA RENEŠANSA

Sl.1 **Kapela dei Pazi**, Firenca,
Italija, arh. F. Bruneleski,
1460.g, **prizma**, **oblica** i **konus**

Sl.2 **Palata Ručelai**,
Firenca, Italija, arh.
Alberti, 1451.g, **prizma**

EVROPA RENEŠANSA

Sl.1 **Bazilika sv. Marija del Fiore**,
Firenca, Italija, arh. A.di Kambio i
F. Bruneleski, 1436.g, **paraboloidna
kupola**

Sl.2 **Tempjeto**, Rim, Italija,
arh. Bramante, 1502.g, **oblica
i sferna kupola**

EVROPA RENEŠANSA

Sl.1 **Sv. Petrova Bazilika**, Rim, Italija,
arh. Mikelandelo i D. Porta, 1547.g,
prizma i paraboloidna kupola

Sl.2 **Vila Rotonda**, Vincenca,
Italija, arh. Paladio, 1566.g,
prizma i oblica

EVROPA RENEŠANSA

Sl.1 **Longford zamak**, Salisbury, Engleska, arh. J. Thorpe, 1591.g, **prizma** i **oblica**

Sl.2 **Šambord zamak**, Laora, Francuska, XVI vek, **prizma** i **oblica**

ARHITEKTURA NOVOG VEKA

Primena u arhitekturi

EVROPA

BAROK

Poznate arhitekthe:

u Italiji: **F. Boromini, Bernini, Longena**

u Francuskoj: **C. Perolt, J.H. Mansart**

u Nemačkoj i Austriji: **J. von Erlah, J. von Hilderbrandt**

U Engleskoj: **K. Wren**

Jednostavni geometrijski oblici najčešće korišćeni:
prizma, vertikalna oblica, kupola, obličast svod

Materijali korišćeni: **kamen, opeka i malter, mermer**

EVROPA
BAROK

Sl.1 **Crkva Sv. Agnese**, Rim, Italija, arh. F. Borromini, 1650.g, **prizma i paraboloidna kupola**

Sl.2 **Palata Šenbrun**, Beč, Austrija, arh. J. von Erlach i N. Pacassi, 1643.g, **prizma**

EVROPA
BAROK

Sl.1 **Palata Versaj**, Pariz,
Francuska, arh. J.H.Mansart,
1715.g, **prizma**

Sl.2 **Crkva Santa Maria dela Salute**,
Venecija, Italija, B. Longena,
1681.g, **prizma i sferna kupola**

EVROPA KLASICIZAM

- prave i čiste linije
- bez dekoracija

Sl.1 **Veliki teatar**, Varšava, Poljska, arh.
A. Corazzi, 1883. g, **prizma**

Jednostavni geometrijski oblici najčešće korišćeni:
prizma, vertikalna oblica, kupola, obličast svod

Materijali korišćeni: **kamen, opeka i malter, mermer**

EVROPA KLASICIZAM

Sl.1 **Parlament**, Beč, Austrija,
arh. T. E. Hansen, 1883.g,
prizma

Sl.2 **Belvedere Palata**,
Varšava, Poljska, arh. Jan
Kubicki, 1820.g, **prizma**

ARHITEKTURA NOVOG VEKA

Primena u arhitekturi

EVROPA

NOVI KLASICIZAM, EKLEKTICIZAM I ROMANTIZAM

Karakteristike ove epohe:

- čelične konstrukcije
- prefabrikovane konstrukcije - industrijska arhitektura

Jednostavni geometrijski oblici najčešće korišćeni: prizme, piramide, oblice i konusi

Složeni geometrijski oblici

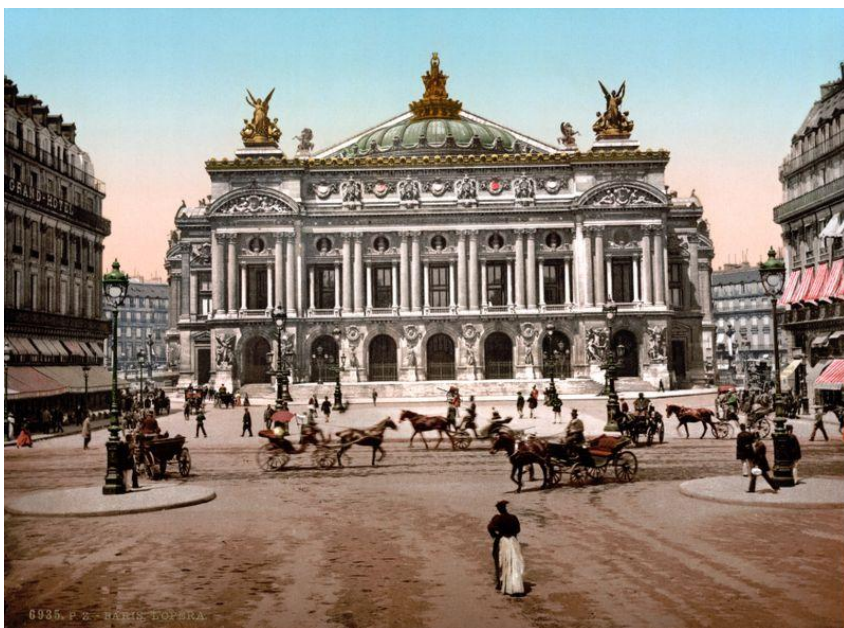
Tradicionalni materijali korišćeni: kamen, opeka i malter, mermer

Novi materijali korišćeni: beton, čelik, lamelirano drvo i staklo

EVROPA

NOVI KLASICIZAM, EKLEKTICIZAM I ROMANTIZAM

Sl.1 **Pariska opera**, Pariz, Francuska, arh. C. Garnier 1862.g, neobarokni stil, **prizma**

Sl.2 **Kraljevska dvorana Albert**, London, Engleska, arh. H. Scott i Fowke, 1875.g, neorenesansa, **oblica**

EVROPA

NOVI KLASICIZAM, EKLEKTICIZAM I ROMANTIZAM

Sl.1 **Sagrada Familia**,
Barcelona, Španija,
arh. A. Gaudi,
grafička površ,
nezavršeno delo

Sl.2 **Kuća Milla**,
Barcelona, Španija, arh.
A. Gaudi, 1907.g,
grafička površ

Sl.3 **Kuća Batljo**,
Barcelona,
Španija, arh. A.
Gaudi, 1877.g,
grafička površ

ARHITEKTURA NOVOG VEKA

Primena u arhitekturi

EVROPA I AMERIKA
MODERNA

Najpoznatije arhitekthe:

J. Paxton (UK)

L. Sullivan (SAD)

Le Corbusier (Francuska)

L.M. van de Roe (Nemačka)

W. Gropius (Nemačka)

P. Johnson (SAD)

F. L. Wright (SAD)

A. Aalto (Finska)

E. Saarinen (Finska)

V. Tatlin (Rusija)

Složeni geometrijski
oblici

Novi materijali
korišćeni: **beton,**
čelik, gvožđe i staklo

EVROPA I AMERIKA
MODERNA

Sl.1 **Bauhaus škola**, Desau,
Nemačka, arh. W. Gropius,
1929.g, **prizma**

Sl.2 **Kapela Notre Dam**,
Ronchamp, Francuska, arh. Le
Corbusier, 1955.g, **cilindroidi**

Sl.1 **Gugenhajmov Musej**, New York, SAD, arh. F.L.Wright, 1943.g, **obrnuta konusna zavojna površ**

Sl.2 **Spomenik III Internacionali**, Petrograd, Rusija, arh.V.Tatlin, 1917.g, **konusna zavojna površ**

SAVREMENA ARHITEKTURA

Primena u arhitekturi

EVROPA I AMERIKA
POSTMODERNA

Pravci: Hi-tech, dekonstruktivizam, kritički regionalizam i neomodernizam

Jednostavni geometrijski oblici korišćeni: **prizme, piramide, oblice i konusi**

Složeni geometrijski oblici korišćeni: **helikoidi, cilindroidi, konoidi, jednograni hiperboloidi, hiperbolički paraboloidi, sfere, elipsoidi, paraboloidi, obrtne površi, torusi i klizne površi**

Novi materijali korišćeni: **armirani i prednapregnuti beton, čelični lim, lamelirano drvo, staklo, plastična masa i impregnirano platno**

SAVREMENA ARHITEKTURA

Primena u arhitekturi

EVROPA I AMERIKA
POSTMODERNA

Najpoznatije arhitekthe:

Pier Luigi Nervi (Italija)

Félix Candela Outeriño (Španija, Meksiko)

Frei Paul Otto (Nemačka)

Oscar Niemeyer (Brazil)

Kenzō Tange (Japan)

Santiago Calatrava (Španija)

Frank Owen Gehry (Kanada, SAD)

Jørn Oberg Utzon (Danska)

leoh Ming Pei, (Kina)

EVROPA I AMERIKA POSTMODERNA

Sl.1 "Gyrottron" at La
Ronde, Expo 67, Montreal,
Kanada, 1967.g, **pravilni
poliedri i piramida**

Sl.2 Nacionalni centar industrije i
tehnologije, Pariz, Francuska,
arh. K. De Maji, Zerfis i Nervi,
1955.g, **oblice**

Sl.1 **TGV železnička stanica**, Lion, Francuska, arh. S. Calatrava, 1994.g, **anvelopne konvolutne površi**

Sl.2 **Nemački istorijski muzej**, Berlin, Nemačka, arh. I. M. Pei, 2001.g, **konusna zavojna površ**

EVROPA I AMERIKA POSTMODERNA

Sl.1 **Koncertna hala Dizni**, Los Angeles, SAD, arh. F.O.Gehry, 2003.g, **cilindroidi**

Sl.2 **Milwaukee muzej umetnosti**, Michigan, SAD, arh. S. Calatrava, 2001.g, **konoidi**

EVROPA I AMERIKA POSTMODERNA

Sl.1 **Katedrala**, Brasilia, Brazil,
arh. O.Niemeyer, 1970.g,
jednograni obrtni hiperboloid

Sl.2 **Restoran Los Manantiales**,
Xochimilco-Tulyehualco, Meksiko,
arh. F. Candela, 1958.g, **hiperbolički
paraboloid**

EVROPA I AMERIKA POSTMODERNA

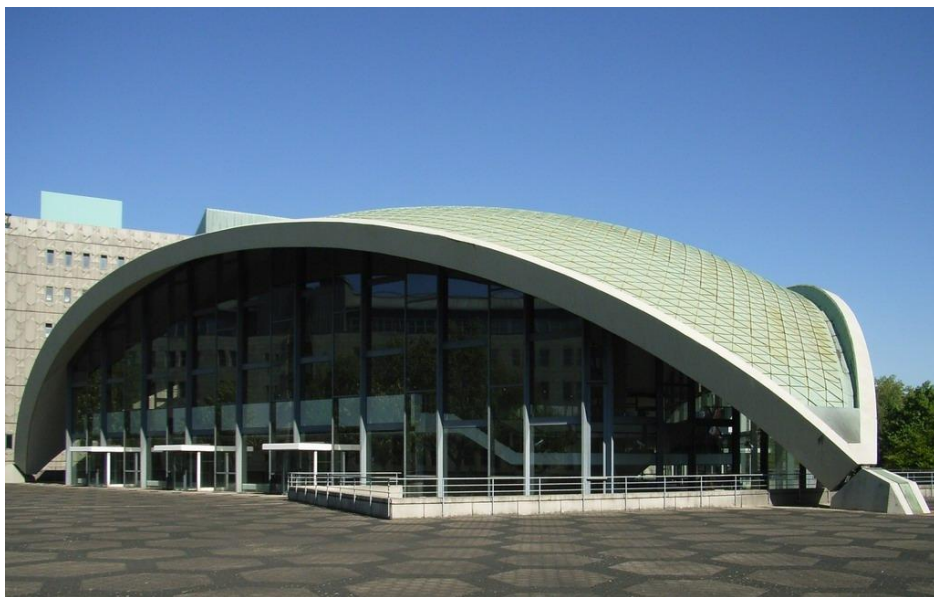

Sl.1 **Kuća opere**, Sidnej,
Australija, arh. J. Otzon i O.
Arur, 1973.g, **trougaoni sferni
isečci**

Sl.2 **Kongresna Palata**, Brasilija,
Brazil, arh. O. Niemeyer, 1960.g,
dva rotaciona paraboloida

Sl.1 **Gradski Teatar**, Dortmund, Nemačka, arh. H. Roskottten, E. Tritthart i J. Clemens, 1966.g, **spljošteni rotacioni elipsoid**

Sl.2 **Zgrada cirkusa Globus**, Bukurešt, Rumunija, arh. Porumbesku i Lupesku, 1960.g, **kupola dobijena od 8 ukrštenih eliptičnih paraboloida**